

lukumäärään sisältyy etupäässä kaikki varakkaampaan luokkaan kuuluvat äidit. Herää ehdottomasti kysymys, että miksi sitte ei enemmän käytetä kättilön apua synnytyksissä, sillä onhan maassamme jo vuodelta 1859 toiminut varsinaisia kättilöitä ja niitä jatkuvasti joka vuosi on valmistettu toimeensa. Sama tilasto osoittaa näet, että vuonna 1905 oli vielä 54 pääseurakuntaa ja 41 kappelia ilman kättilöä. Tosin on jälkeenpäin muutamat kunnat pyytäneet valtioapua jota valtiolta lääkintähallituksen ehdotuksen mukaan vuodelta 1897 on myönnetty vähempi varaisille kunnille kättilön palkkaamiseksi. Eräässä lääkintähallituksen kertomuksessa lausutaan, että syynä kättilön avun vähään käyttämiseen on alemman kansan ymmärtämättömyys kättilön avun hyödyistä. Mielestäni on tuossa asiassa osaksi perää sikäli kuin kuntakokouksissa kuulee ukkojen lausuvan että »ompa ne akat ennenkin ilman tulleet toimeen». Totta on myöskin se, vaikka nyt enään vähemmässä määrässä, että kaikki avun tarvitsijakaan eivät tunne avun välttämättömyyttä. — Suurin syy kumminkin on siinä, että köyhät äidit eivät varojen puutteen vuoksi voi käyttää tuota apua. Sillä on kysymys kun nuo hetket lähestyvät ja äidin itsensä hetkeksi täytyy lakata raadannasta, että mitä pistetään sairaan ja perheen suuhun silloin. Jokaisella tietysti on niin paljon kunnan tuntoa, että se vieraskin tarvitseisi jotain suuhunsa ja ehkä vielä vähän parempaakin. Ja huonoakaan ei ole itsel-lekään, enimmäkseen äidit maaseuduilla asuvat kaukana keskuspisteestä, jossa kättilö asuu. Mahdottomalta tuntuu jo kyydin hankkiminen semmoisellekin, jolla vielä ehkä olisi ruokaa muutamaksi päiväksi, ja sitte lisäksi tulee palkan suoritus. Ajatellaan vaan, että ehkäpä tässä selvitään kuten ennenkin — ja sitte usein turvaututaan hädän pakottamana ihan viime tingassa, josta kyllä nähdään tuntuja seurauksia — muuten nekin köyhistä äideistä, jotka apua käyttää, eivät jaksa kunnollista hoitoa kustantaa enempi aikaa kuin juuri suurimman hädän aikana. Köyhyys siis on suurin tekijä siihen, että niissäkin kunnissa, joissa kättilö löytyy, suhteellisesti suuri prosentti äitiä saa riutua avun puutteessa. Tässä niinkuin muissakin suhteissa on sosialidemokratien ohjelmassa selvästi lausuttu ajatus, joka toteutettuna kykenee poistamaan mainitun epäkohdan. Lausutaanhan siellä, että maksuton lääkäri, lääkkeet ja synnytysapu. Nyt kun ylempänä oleva anomus on jätetty eduskunnalle, jossa vaaditaan velvoitusta joka kuntaan kättilön hankkimiseen ja muutamiiin useampia-kin on ehdottomasti meidän sosialidemokratien harkittava miten tuo asia olisi järjestettävä maksaisiko sen kuunnat tahi valtio. Ymmärtääkseni olisi se paras, että kunta sen maksaa ja köyhät silloin olisi oikeutetut saamaan kättilön avun ja siitä johtuvat kustannukset kunnalta mutta tämäkin asia, niinkuin moni muukin, on riippuvainen siitä miten verotuskysymyksemme ratkeaa. Sen onnellisesta ratkaisusta tietysti riippuu, että köyhät todella saavat heille välttämättömän avun yhteiskunnalta ja että varakkaat tähänkin tarkoitukseen tulevat varojensa jälkeen suhteellisesti enemmän uhraamaan. — Kättilöjen asettamisesta joka kuntaan ovat suomettarelaiset valtiopäiville tehneet anomuksen.

Emile Zola: Porvaristo ja kirkko.

Porvaristo, joka oli hyväksynyt valtiollisen tasaarvoisuuden ei suostunut taloudelliseen tasa-arvoisuuteen, sillä se tahtoi säilyttää anastamansa vallan, eikä suostunut luovuttamaan siitä hiuskarvaakaan. Se yhtyi entisiin vastustajiinsa voidakseen vastustaa alhaalta päin tulevia virtauksia.

Voltairelaisesta muuttui se mystikoksi, se alkoi huo-

mata, että uskonnessa oli hyvääkin, että se oli välttämätön vartija, salpa, joka yksin kykeni vielä hillitsemään kansan suurenevia vaatimuksia. Porvaristo vaipui näin militarismiin, (sotilasvaltaisuus) nationalismiin, (kansallisuus) antisemitismiin (juutalaisvastaisuus), kaikkiin noihin ulkokullattuihin katsantotapoihin, joiden suojassa valtiollinen kirkollispuolue hiipi. Sotajoukko oli sen raa'an voiman kannattaja, joka pyhittää vuossatojen vanhat anastukset, se on valloittamaton pistinmuuri, jonka takana omaisuus ja pääoma rauhassa säilyvät. Kansa, isänmaa on vääryyksistä ja vääriin käytöistä muodostettu kokonaisuus, johonka ei voi koskea joutumatta leimatuksi rikoksentehtijänä. Se on hirveä yhteiskunnallinen rakennus, josta ei saa muuttaa pienintäkään ki-veä sillä silloin pelätään kokonaisuuden kukistuvan.

Juutalaisvihaa käytettiin samoin kuin keskiajalla kiihoittamaan laimeata uskoa, se oli esi-isiltä perityn intohimon hirveätä väärinkäyttöä, julman kansalaissodan siemen. Ja tämän laajan taantumislukkeen alkuna oli ainoastaan kirkon salainen työ, kirkon joka käyttäen hyväkseen tilaisuutta koetteli valloittaa takaisin vanhan maailman jäiden sulaessa vallankumouksen vapauttavan tuulen puhaltaessa menettä-mänsä maat. Vallankumouksen henki oli hävitettävä valloittamalla takaisin porvaristo, jonka vallankumous oli ko-hottanut valtaan, ja joka nyt oli valmis kavaltamaan sen, voidakseen säilyttää laittoman valtansa, josta sen tuli tehdä tili kansalle. Samalla kun porvaristo palaisi takaisin kirkon helmaan, tulisi kansakin valloitetuksi, sillä kirkon tarkoituk-sena oli ottaa haltuunsa lapset jo koulupenkillä ja painaa ne takaisin opinlauseitten pimeyteen. Syynä siihen, että Voltairin Ranska oli tulemaisillaan Rooman Ranskaksi oli, että opetusveljeskunnat olivat anastaneet lapset, ja taistelu kiihtyi; kirkko riemuksi jo voitostaan tasavallan ja tiedon yli, yleensä se luuli voivansa pysäyttää voittamattoman, es-tää vallankumouksen täyttämästä työnsä, jonka tarkoituksena oli kansan kohottaminen porvaristen tasalle vallassa ja koko kansallisuuden vapauttaminen. Vaikka Ranska on ollut kolmekymmentä vuotta tasavaltana ja vaikka enemmän kuin vuosisata on ponnisteltu vapauden aatteen hyväksi, on kirkko siis yhä lastemme opettaja ja kasvatija, itsevaltiass hallitsija, joka tahtoo pitää maailman vallassaan, muodostamalla van-hojen kaavojen mukaan orjuudessa ja erehdyksissä miehiä, joita se tarvitsee voidakseen hallita. Kaikki meidän nykyi-nen kurjuutemme tulee siitä.

Hämeenlinnan köyhälistön naiset armeli-aisuutta harjoittamassa.

Hämeenlinnassa eletään oikein vanhaa patriarkaalista elämää. Siellä on palkollisilla, kuten tunnetaan enimmäkseen pienet palkat, mutta vielä pienemmät ne ovat n. s. ylöspassaaajilla. Osa herrasväkeä eivät pidä palvelijaa, vaan ylöspassaaajaa, joka tulee aamulla, päivällä ja illalla, tai vaan aamulla, viipyen yli puolipäivän.

Nämä ylöspassaaajat ovat tavallisesti naimisissa olevia vai-moja, jotka omilta perheiltään koettavat saada edes pienen sivuansion. Usein on oma asunto hyvin kaukana tuosta työpaikasta, joten saa puolisen tuntia tai enempikin uhrata mennessä tullen. Kun sitten tuo vaimo on kolme- tai kuu-sikymmentä kertaa kuukaudessa käynyt apulaisena, ja siellä on työaika ollut päivittäin viisi tuntia, niin mitä luulette noiden Hämeenlinnan rouvien tai ryökynöiden heille mak-savan. — Noin — 4 tai 5 mk. kuussa; se tahtoo sanoa, noin 13 tai 16 penniä päivässä. Halvaksi on työväen työn arvo laskettu koska päivää kohden maksetaan noin vähän,

tunnilta ei tule edes viittä penniä. En tiedä saavatko nämä »ylöspassajat» edes ruokaa, kahvia otaksuttavasti heille annetaan.

Miten voivat nämä naiset myydä työvoimaansa näin ala-arvoisesta hinnasta, vai tekevätkö he tätä armeliaisuudesta? Palkan tähden ei heidän luulisi ottavan »ylöspassaus» paikkoja, sillä ansaitsemansa raha riittää tuskin kenkiin ja vaatteiden pesuun, joten ansioksi ei jää mitään. Armeliaisuustyöksi se kaikkein paremmin sopisi, jos harjoitettaisiin työluokan perheitä kohtaan, sellaisia kuin tekijät ovat itsekin. Mutta kun armeliaisuutta harjoittaa köyhälistö rikkaita kohtaan, jää sivullinen kysymysmerkiksi. Tiedän kyllä, että tähän vastaa moni: ei nekään kaikki ole niin rikkaita kuin he näyttävät: Niin, ehkä ei ole, mutta miksi eivät sitten itse »passaa» itseään, vaan vaativat siihen niiden apua, joilla jo kodissaan on enempi kuin kylliksi työtä, ja joille ei kuitenkaan tahdota maksaa ansion mukaan. Toiseksi muuttuu käsite kumminkin heti, kun tulee kysymys: avustaisivatko nämä naiset yhtä auliisti köyhälistön äitiä, joka tarvitsisi päivittäin muutaman tunnin avun, ja siitä saman palkan kun porvarilliset maksavat ja jos hän myös uskaltaisi antaa apulaiselleen aika sapiskan siitä jos sattuisi jonkun puolisen tuntia jonakin kuukauden päivänä myöhästyään. Olen melkein varma, että he sitä eivät kärsi, sillä tarvitseva ei ole herrasväkeä. Aanoastaan herrasväkeä kohtaan on työkantalla muka velvollisuuksia.

Hämeenlinnan naiset! Ryhtykää toki tarmokkaampiin toimiin toveriemme keskuudessa, että voisimme saada nuo orjuuskäsitteet kansastamme katoamaan ja jokaisen kansan naisen ymmärtämään, että hän on yhtä arvokas ihmisenä ja että hänenkin työstään on kohtuuden mukaan maksettava, sekä että köyhälistön naista velvollisuus on jos kerran armeliaisuutta harjoitetaan, kohdistaa se tositarvitsevia kohtaan, eikä herraskaisia.

M.

Tupakkatehtaassa työssä.

Kun Hanna oli viisi vuotinen, kuoli häneltä isä. Typö tyhjäksi jäi koti, sillä mitään säästöjä ei ollut, olihan eletty »kädestä suuhun», kun isän ansiot kirvesmiehenä eivät suuriin nousseet.

Hannan äiti alkoi elätellä kahta lastaan, poika oli toinen, ja itseään käymällä pesijänä saunassa. Hanna hyvin muistaa, kuinka äiti oli mennyt töihin aamulla ja palannut vasta iltamyöhään usein yhden ja kahden jopa kolmenkin aikana. Hanna tavallisesti silloin jo nukkui.

Päivät päästään, äidin työssä ollessa juoksentelivat Hanna ja hänen vähän nuorempi veljensä pitkin mäkiä. Oli heillä sentään aina touhua olevinaan, milloin keräsivät luita, milloin rautaromua kaupungin ulkopuolelta likakaivoista ja kankaalta, välistä ihmisten pihoista.

»Senkin kakarat», huusi heille yksi ja toinen epäystävällinen ääni. Kun joku kepillä ajoi pois pihasta, usutti koiran kintereille tahi kivitti, niin juosta vilistivät he pakoon, ikäisilleen sentään koettivat kostaa.

Sellaista oli Hannan lapsuus. Leipää oli sentään riittämään, vilua kyllä saatiin joskus kärsiä, vaatteistakin oli väliin puutetta, vaan eteenpäin päivät vierivät, kun ei lapsi ymmärtänyt köyhyyttä surra.

Niukoista varoista käytti äiti Hannan kansakoulussa. Läpi pääsi tyttö ja hyvänä todistuksen saikin.

15 vuotiaana hänen sitten piti tehtaaseen. Ei jaksanut äiti enää niin reippaasti kuin ennen raataa. Väliin hän sai-

rasteli ja veljestä ei ollut apua. Jonkun lantin se toi, sanomalehtiä kuin kävi myymässä.

Tupakkatehtaaseen pyrki Hanna. Sinne sai paikan.

— Mitä pidät uudesta paikastasi? kysyttiin häneltä.

— En vielä osaa mitään sanoa. Suuria huoneita on paljon. Niissä satoja työntekijöitä. On huone missä revittää tupakanlehtiä hienoimmiksi, siitä työstä on pieni palkka ja kovin on pölystä. Käy niin kova katku, että äkkinäistä tahtoo tukahduttaa. Sitten on osasto sikaarityöntekijöitä varten. Minä pääsin heti paperossi puolelle, ja pidin sen edullisena, siellä kun on oppinut käteväksi, voi päästä hiukan paremmille palkoille.

— Onko tehtaassanne koneita?

— Kyllä niitä on useamman laisia. On sellaisiakin, jotka suorittavat työn niin, että hienonnettu tupakka palaa valmiina paperossina koneesta. Kone muodostaa tupakan ohueksi tangoksi, työntää sen silkkipaperiseen putkeen ja sitten leikkaa poikki. Katkottuna yhtäpitkiksi palasiksi puutoovat paperossit tasaiseen kasaan ja kun kone on määrätyn ajan käynyt muodostuu määrätty luku, joka sitten pannaan laatikkoihin. Minä teen paperossia, joissa on paperi imuke.

— Oletteko päiväpalkoilla.

— Toiset meistä ovat päiväpalkoilla mutta sillä osastolla, missä minä teen työtä, olemme urakkapalkalla.

— Paljoksiko nousee palkanne?

— Minä en vielä ole tottunut työhön, saan markan ja markka kaksikymmentä mutta tottuneet saavat 2:sta markasta 2: 40:n.

— Onko terveytesi kestänyt?

— Se ei ole kehuttavaa. Istuminen aamusta iltaan tekee selän kipeäksi. Toisinaan on sydäneläni niin turvotunut, etten tahdo kärsiä liikaa. Tehtaan lääkäri sanoo sitä hermosairaudeksi.

— Kuulutko ammattiosastoon?

— Kyllä kuulun. Minä olen käynyt ammattiosaston kokouksissa, ja olen sosialisti. Useimmat tehtaamme tytöt ovat sosialisteja.

— Onko teitä boikoteerattu?

— Kyllä meidän työnjohtajamme on kovin vihainen sosialisteille ja hän aina parjailee, vaan me emme siitä välitä. Tehtaassamme on pari »uskovaista» tyttöä ja ne myöskin parjaavat sosialisteja, vaalien edellä intoilivat kovin, vaan ei se vaikuttanut. Me luemme työväen lehtiä ja kirjallisuutta ja pidämme oman kantamme. Yksi toveri, ammattiosaston innokas jvsen sai työstä käskyn aatteensa vuoksi, vaan me autoimme häntä, kunnes hän siirtyen toselle paikkakunnalle sai jälleen työtä. — Minä olen innostunut aatteen ja toivoisin, että kaikki työtoverit heräisivät. »Työläisnaista» olen koettanut levittää, vaan en ole saanut kun 20 tilaajaa tehtaalle.

— Kovinpa on vähän.

— Vähän on vaan ensi tilin edellä vien tehtaaseen keräyslistan ja koetan saada vaikka neljännesvuosikerta tilauksia. Se ei maksa kuin markan. Meillä työläisnaisilla on äärettömän tärkeä päästä miesten rinnalle valistuksessa. Siihen tarvitaan harrastuksemme.

— Kyllä niin on, jospa vain kaikilla työpaikoilla olisi sellaisia innokkaita tyttöjä kuin sinä, niin kyllä silloin menisimme eteenpäin.

— Kyllä työtä tarvitaan, sillä meidän tupakkatehtailaistenkin asema kaipaa parannuksia. Lakko- ja sairauskasat tarvitsevat kannatusta, ammattiliike kehittämistä. Ilman sitä olemme kuin lehdet tuuliajolla.